

ITÄ-SUOMEN SAIRAALAOPETUSVERKOSTON

OSAAVA1-HANKE 2014-2015

OSAAVA2-HANKE 2016-2017



Itä-Suomen Sairaalaopetuksen Osaava1-hankkeen ohjausryhmä 16.9.2015 (Lahti)

sekä

Itä-Suomen Sairaalaopetuksen Osaava2-hankkeen ohjausryhmä 19.5.2017 (Jyväskylä)

Ryhmissä mukana:

- Jyrki Huusko, Joensuu
- Leena Papunen, Joensuu
- Jukka Rissanen, Kuopio
- Anne Lindholm, Lahti
- Lauri Säämänen, Lahti
- Marika Pajunen, Mikkeli
- Terhi Saarelainen, Mikkeli
- Maija Juoperi, Jyväskylä
- Leena Kohvakka-Turja, Lappeenranta
- Elise Antila, Kouvola
- Kirsi Valtonen, Kouvola

Sairaalaopetusyhteistyön perinne	3
Itä-Suomen sairaalaopetuksen aluetyön käynnistyminen	4
Mikä muuttui	4
Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston Osaava1-hanke 2014–2015.....	5
Osaava1-hankkeen tavoitteet	5
Itä-Suomen sairaalaopetuksen Osaava1-hankkeen koulutustilaisuudet	6
OSAAVA1-hankkeen myötä oivallettua: Sairaalaopetuksen kehittäminen tulevaisuudessa	9
Valtakunnan tason tarpeet.....	10
Aluetason toimintamallia	11
Rahoituksesta	11
Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston Osaava2-hanke 2016–2017.....	13
OSAAVA 2 –hankkeen tavoitteet.....	14
Itä-Suomen sairaalaopetuksen Osaava2-hankkeen koulutustilaisuudet	14
OSAAVA2-hankkeen myötä opittua – sairaalaopetuksen haasteet ja edellytykset onnistumiselle.....	17
Mitä sairaalaopetus on ja mitä siltä vaaditaan?	17
Mitä on monialainen työ sairaalaopetuksessa?	17
Mitä on konsultaatio- ja koulutustyö nyt ja tulevaisuudessa	18
Sairaalaopetusverkostot	18
Työssä jaksaminen	18
Sairaalaopetuksen yhteiskunnallinen rooli	18
Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen: a) Sairaalaopetuksen sisäinen työn organisointi ja jakaminen ...	19
Johtaminen	19
Ammattitaitoinen henkilöstö.....	19
Rakenteet ja käytänteet.....	19
Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen: b) Yhteistyö sairaalakoulun ulkopuolisten tahojen kanssa	20

SAIRAALAOPETUSYHTEISTYÖN PERINNE

Sairaalaopetusväki kokoontui vuodesta 1985 lähtien kahdenkymmen vuoden ajan ainoastaan kerran vuodessa sairaalaopetuspäivillä. Lisäksi järjestettiin rehtoritapaaminen Helsingissä vuosittain. Yhteistyötä varten perustettiin myös Sairaalaopetusyhdistys ajamaan sairaalaopetuksen asiaa.

4.3.2003 opetusministeriö asetti sairaalaopetuksen työryhmän (pj johtaja Eeva-Liisa Pirhonen OM, rehtorit Pirjo Tilus Jyväskylä, Ilpo Salonen Helsinki, Asko Peuraniemi Rovaniemi, Sirpa Lautjärvi Helsinki ja Janne Oinonen Tammisaari sekä hallitusneuvos Matti Vatka OM ja ylitarkastaja Minna Saulio OPH) laatimaan ehdotukset sairaalakoulujen toimintaedellytysten ja rahoituksellisen aseman kehittämiseksi sekä tekemään ehdotukset tarvittavista säännösmuutoksista. Työryhmämuistioon (Sairaalakoulujen toimintaedellytysten ja rahoitusaseman kehittäminen, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:8) kirjattiin 12 työryhmän keskeistä ehdotusta, joita lähdettiin toteuttamaan sairaalaopetuksen kehittämishankkeissa.

SAIREKE-hankkeelle (2005–2008) nimettiin johtoryhmä (pj Pirjo Tilus) ja kehittämistyö alkoi. Hanke eteni neljässä vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa (2005–2006) kaikki sairaalaopetusta antavat yksiköt auditoitiin (Elias 1 -kierros), hyvät käytänteet kerättiin ja ajettiin edelleen yksiköiden käyttöön. Hankkeen toisessa vaiheessa (2007) käynnistettiin aluetyö. Suomen sairaalaopetuskenttä jaettiin viiteen alueeseen (Helsinki, Etelä-Suomi, Länsi-Suomi eteläinen, Länsi-Suomi pohjoinen, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi). Hankkeen kolmannessa vaiheessa (2008) jatkettiin sairaalaopetuksen toiminnallisten edellytysten kehittämistä. Neljännessä ja varsinaisen SAIREKE-hankkeen viimeisessä vaiheessa (2009–2010) tiivistettiin sidosryhmäyhteistyötä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen kanssa, mallinnettiin työkäytänteitä ja tuotteistettiin materiaaleja aluetyön, osahankkeiden ja täydennyskoulutuksen avulla. Toteutettiin kehittämisprosessin arviointi Elias 2 -kierroksena.

Sairaalaopetuksen kehittäminen jatkui erillisen valtionavustuksen turvin (OKM) vuosina 2010–2011 Laatukriteerit-hankkeena. Tavoitteeksi asetettiin laatukriteereitten laatiminen sairaalaopetuksen SAIREKE-hankkeessa saatujen kehittämistulosten ja tuotosten pohjalta. (Sairaalaopetuksen laatukriteerit, työryhmä Pirjo Tilus, Niina Ekqvist, Tanja Äärelä, Risto Kilvelä, Leena Papunen ja Piia Ruutu) Sairaalaopetuksen kehittämistoiminnan raportteja 2011:1).

Vuosiksi 2011–2014 OKM myönsi hankerahoituksen SAIRAALAOPETUS LAADUKKAAN OPINPOLUN TUKENA -hankkeeseen. Tavoitteena oli sairaalaopetusyksiköiden osaamiskeskustoiminnan kehittäminen osana kunnallista ja alueellista oppimisen ja koulunkäynnin tuen palvelujärjestelmää. Hankkeen aikana toteutettiin paljon täydennyskoulutusta sekä valtakunnallisesti että alueellisesti (mm. johtamiskoulutus ja konsultatiivisten työtapojen koulutusta).

Hankkeitten ohjausryhmien jäseninä ovat toimineet pj rehtori (emer.) Pirjo Tilus (Jyväskylä), opetusneuvos Jussi Pihkala (OKM), opetusneuvos Pirjo Koivula (OPH), opetustoimen ylitarkastaja Kirsti Eneberg (LSSAVI), rehtorit Sirpa Lautjärvi (Helsinki), Mika Saatsi (Tuusula), Tanja Äärelä (Rovaniemi) ja vararehtori Jukka Rissanen (Kuopio).

Itä-Suomen sairaalaopetuksen aluetyön käynnistyminen

Vuonna 2007 käynnistyi Suomessa sairaalaopetuksen aluetyö SAIREKE-hankkeen aluerahoilla. Itä-Suomen alueelle nimettiin ohjausryhmä, jonka jäseninä olivat erityisluokanopettaja Mirja Karjula Mikkelistä, vastuupettaja Leena Papunen Joensuusta, rehtori Lauri Säämänen Lahdesta ja vararehtori Jukka Rissanen Kuopiosta. Aluetyön tehtävänä oli valtakunnallisten hyvien käytänteitten juurruttaminen Itä-Suomen alueelle. Tärkeäksi koettiin myös alueen sairaalaopetusväen keskinäinen kollegiaalinen tuki. Aluetapaamisista muodostui tärkeä osa sairaalaopetushenkilöstön työhyvinvoinnin edistämistä. Itä-Suomen alue kokoontui vuonna 2006 ensimmäisen kerran Mikkelissä.

Vuosittain järjestettiin kaksi aluetapaamista vuosina 2006–2009. Vuosina 2011–2014 kokoonnuttiin aluetapaamisiin kerran vuodessa keväisin. Syksyisin tavattiin valtakunnallisilla sairaalaopetuspäivillä. Sisältöinä aluepäivillä oli hyvien käytänteitten vaihtamisen lisäksi koulutus aiheina mm. lasten- ja nuorisopsykiatria, elämyspedagogiikka, tunnetaidot, väkivallan kohtaamisen hallinta sekä konsultatiivinen työote.

Kun sairaalaopetuksen hankkeet lähestyivät loppuaan, koettiin Itä-Suomen alueella, että aluetyötä tulee jatkaa. Itä-Suomen alueen koulut päättivät hakea aluetyölle omaa rahoitusta. Osaava-hankerahahakemus tehtiin vuoden 2013 lopussa.

Mikä muuttui

Vuoden 2003 työryhmämuistion toimenpide-ehdotuksien toimenpiteitä kehitettiin ja toteutettiin. Valtakunnan tasolla sairaalaopetuksen kenttä ja käytänteet yhtenäistyivät. Koko Suomen alueella sairaalaopetuksessa luotiin edellytykset kollegiaaliselle tuelle, kun kaikkien koulujen henkilöstö tuli keskenään tutuksi. Materiaalia tuotettiin koulukohtaisissa osahankkeissa ja se on kaikkien sairaalakoulujen käytettävissä.

Sairaalaopetus sivut (www.sairaalaopetus.net) ovat tällä hetkellä kaikkien luettavissa netissä. Sinne on koottu tietoa sairaalaopetuksesta sekä sairaalaopetusväkeä koskevaa tiedottamista. Sairaalaopetuksen omat Facebook-sivut toimivat sairaalaopetushenkilöstön ajatusten vaihtokanavana.

Sairaalaopetuksen kehittämishankkeitten aikana käynnistyi monta tutkimushanketta. Sairaalaopetukseen liittyviä kandidaatintutkielmia, pro gradu -tutkielmia ja väitöskirjoja on sekä julkaistu että tekeillä.

Sairaalaopetuksen kehittämishankkeitten myötä Perusopetuslakiin (4a§) ja Lakiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (41§) saatiin muutokset.

Valtakunnallinen sairaalaopetuksen kehittäminen loi perustan aluetyölle. Itä-Suomen alueella työstettiin ja muokattiin valtakunnallisia käytänteitä ja materiaaleja Itä-Suomen kouluille soveltuviksi. Lisäksi Itä-Suomen alueen koulujen käytänteet ja materiaalit yhtenäistyivät. Alueella on aito ja vahva henki kehittää ja jakaa uutta tietoa. Itä-Suomen alueen henki muodostui niin hyväksi, että hyvien käytänteitten, materiaalien, ajatusten, tietojen, taitojen ja tunteitten vaihto on antoisaa ja helppoa. Itä-Suomen alueen sairaalaopetushenkilöstöstä tuli työtoveruuden lisäksi myös ystäviä.

ITÄ-SUOMEN SAIRAALAOPETUSVERKOSTON OSAAVA1-HANKE 2014–2015

Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston Osaava-hanke sai alkunsa 2013 järjestettyjen Sairaalaopetuspäivien yhteydessä, kun aluekokouksessa päätettiin hakea Osaava-rahoitusta. Rahoitushakemuksen valmisteluun sovittiin osallistuvaksi rehtori Jyrki Huusko ja vastuuopettaja Leena Papunen Joensuusta sekä rehtori Mika Kuitunen ja apulaisrehtori Jukka Rissanen Kuopiosta. Samassa yhteydessä ohjausryhmään nimettiin edellä mainittujen lisäksi rehtori Lauri Säämänen ja vararehtori Anne Lindholm Lahdesta sekä erityisluokanopettajat Terhi Saarelainen ja Marika Pajunen Mikkelistä. Hankkeen vastuukunnaksi valittiin Joensuu ja sen vastuuhenkilöksi rehtori Jyrki Huusko.

Valittu hakemusryhmä teki esityksen hakemuksesta, jota sitten kaikissa Itä-Suomen verkoston sairaalaopetusyksiköissä tarkasteltiin ja korjailtiin. Joensuun kaupungin henkilöstöjohtaja jätti hakemuksen aluehallintovirastoon (hakemus liitteenä). Myönteinen päätös hakemukselle tuli 28.2.2014. Osaava-rahoitusta Itä-Suomen Sairaalaopetusverkosto sai 61 000 €.

Osaava1-hankkeen tavoitteet

Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston Osaava-hankkeen tavoitteena oli vahvistaa alueellisella yhteistoiminnalla ja koulutuksella sairaalaopetuksen Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston yhteistyötä sekä mahdollistaa valtakunnallisen asiantuntemuksen jalkautuminen kaikkiin verkoston alueen yksiköihin. Tavoitteena oli myös sairaalaopetuksen käytänteitä yhtenäistämällä turvata oppilaille tasavertaiset palvelut asuinpaikasta riippumatta.

Kehittämistoiminnasta tehtiin hakemuksen mukaisesti osallistuviin sairaalaopetusyksiköihin kohdistuva täydennyskoulutussisältöjen tarvekartoitus. Tarvekartoitus pohjautui uuden lainsäädännön vaatimuksiin, osastohoidon vähentämisen asettamiin muutostarpeisiin sekä sairaalaopetuksen laatuksien (2011) esiin nostamiin näkökulmiin. Tarvekartoituksen pohjalta laadittiin koulutus- ja kehittämissisällöt sairaalaopetuksen Itä-Suomen alueelle.

Kaikkiin koulutustilaisuuksiin pyrittiin luomaan kolmitahoinen ohjelma nimenomaisesti sairaalaopetuksen tarpeista: lasten ja nuorisopsykiatria (hoito), sairaalaopetuksen oma sisältö sekä erityispedagogiikka (yliopistot).

Itä-Suomen sairaalaopetuksen Osaava1-hankkeen koulutustilaisuudet

4.-5.4.2014 Mikkelä: Sairaalaopetuksen Itä-Suomen aluepäivät 2014

Koulutuspäivien ohjelma oli suunniteltu ennen Osaava-rahoituksen varmistumista. Aluepäivien tarkoituksena oli luoda hyvät lähtökohdat ja tavoitteet alkaville yksikkökohtaisille laatuksille. Keskeistä aluepäivillä oli asiantuntijaluentoja ohessa esitellä alueen eri sairaalaopetusyksiköiden osaamista ja siten vaihtaa yksiköiden välillä hyviä käytänteitä (avo-opetus).

Koulutuspäivien aluksi Itä-Suomen Aluehallintoviraston sivistystoimen ylitarkastaja Kari Lehtola piti esityksen uudistuneesta perusopetuksen lainsäädännöstä. Nepenmäen koulun rehtori Jyrki Huusko avasi tämän jälkeen lainsäädäntöuudistuksen vaikutuksia sairaalaopetukseen.

Alueen jokainen opetusyksikkö kertoi uudistuksen vaikutuksista omaan käytännön arkeen sekä paljon ajatuksia herättäneen avo-opetuksen toteutumisen tavoista.



Lastenpsykiatrian terveiset koulutuspäiville toi lastenpsykiatrian ylilääkäri Anita Puustjärvi kertomalla, mitä lastenpsykiatrisessa hoidossa on menossa tällä hetkellä ja mitä tulevaisuus mahdollisesti tuo tullessaan. Nuorisopsykiatrian terveiset esitteli Itä-Suomen yliopiston professori, ylilääkäri Eila Laukkanen avaamalla ajatuksiaan nuorisopsykiatrian nykytilasta.

Päivien osallistujien mielestä tärkeää tapaamisessa oli yli kuntarajojen mahdollistuva kollegiaalinen tuki ja ajatusten vaihto meitä kaikkia askarruttavista kysymyksistä.

Osaava-hankerahoituksen avulla pystyimme tarjoamaan aluepäiville jatkoa jokavuotisten valtakunnallisten Sairaalaopetuspäivien lisäksi. Tieto tapaamisten jatkuvuudesta loi iloa ja uutta pontta tuleviin vuosiin.



14.-15.11.2014 Joensuu: Valtakunnalliset Sairaalaopetuspäivät 2014



Punaisena lankana sairaalaopetuksen valtakunnallisilla koulutuspäivillä oli vuonna 2014 voimaan tulleet ja sairaalaopetukseen vaikuttavat toiminnalliset ja lainsäädännölliset muutokset (esim. uuden oppilashuoltolain vaatimukset yksilöllisen oppilashuollon järjestämisessä sairaalaopetuksessa).

Uuden toimintaympäristön haasteisiin osallistujia johdatti emeritärehtori Pirjo Tilus. Koulunkäynninohjaajille järjestettiin oma yhteistapaaminen, jossa pohdittiin ohjaajien ammatillista toimenkuvaa sekä tehtäviä sairaalaopetuksessa. Olennaista tässä oli myös tutustua kollegoihin, kuulla heidän ajatuksiaan ja verkostoitua.

Asiantuntijaluennot kattoivat monipuolisesti sairaalaopetuksen eri ulottuvuudet. Perjantain puheenvuoron piti KT, tutkija Tanja Äärelä Lapin yliopistosta. Puheenvuorossa kuulumme

nuorten vankien välittämän kuvan peruskoulusta lasten ja nuorten syrjäytymisprosesseissa.

Lauantaiaamun asiantuntijaluennoitsija oli Mikkelin aluepäivien tapaan lastenpsykiatrian ylilääkäri Anita Puustjärvi. Hän kertoi lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoidon ja koulutoimen yhteistyöstä hoidon näkökulmasta.

Luantain jälkimmäisellä asiantuntijaluennolla pääsimme tutustumaan uusimpaan tutkimusperustaiseen koulunkehittämistyöhön professori Hannu Savolaisen tutkimushankkeen kautta. Hankkeessa luodaan ratkaisuja työrauhaongelmien ja käyttäytymisen pulmien ennaltaehkäisemiseen.

24.-25.4.2015 Lappeenranta: Sairaalaopetuksen Itä-Suomen aluepäivät 2015

Päivien aikana tarkasteltiin kehittämistyön etenemistä sekä suunniteltiin jatkotyöskentelyä seuraavalle vuodelle. Ohjelmassa oli eri yksiköiden osaamiseen perustuvana sisältönä AVEKKI- (Kuopio) ja ART-koulutusta (Mikkeli, Joensuu) sekä Sairaalakoulu kiinni perjantaisin -kehittämistoimintaa (Kouvola, Joensuu). Huomionarvoista on, että kaikkien edellä mainittujen aiheiden tasokkaat kouluttajat olivat alueemme sairaalaopetuksen omaa väkeä: Pasi Remes Kuopiosta, Terhi Saarelainen Mikkelistä, Marika Mervola ja Irja Hara Joensuusta, Vesa Pakarinen Kouvola ja Leena Papunen Joensuusta.



Vieraileviksi asiantuntijoiksi olimme saaneet paikalle professori Janne Pietarisen Itä-Suomen yliopistosta. Hän jäseni omalla mainiolla tyyllillään oppimisen ja hyvinvoinnin suhdetta koulu yhteisön arjessa.

Psykologi, psykoterapeutti Risto Lappeteläinen haastoi Itä-Suomen sairaalaopetusväen pohtimaan uusia keinoja ymmärtää ja tukea oireilevaa oppilasta.

Illan aikana vaihdettiin innokkaasti myös kokemuksia ja näkemyksiä siitä, mitä edellisen tapaamisen jälkeen on kunkin yksikön arjessa tapahtunut.

Aluetyön valtakunnallista vaikuttavuutta kasvatettiin pyytämällä kommentaattoreiksi Nina Ekqvist (Turku), Mika Saatsi (Tuusula), Tanja Äärelä (Rovaniemi), Seppo Salminen (Espoo) ja Terhi Ojala (Veturi-hanke). Kyseiset henkilöt olivat suurelta osalta Valtakunnallisten sairaalaopetuspäivien (2014) alueryhmien vetäjiä ja valtakunnallisen

paneelin osanottajia.

13.-14.11.2015 Hyvinkää: Valtakunnalliset Sairaalaopetuspäivät 2015



Osaava-hankkeen puitteissa marraskuussa 2015 osallistui Itä-Suomen sairaalaopetusväki valtakunnallisille sairaalaopetuspäiville Hyvinkäälle. Järjestävänä organisaationa oli Kalliomaan koulu Tuusulasta. Päivien luennoitsijoina olivat emeritusprofessori Kari Uusikylä, HYKS:n nuorisopsykiatri Petra Laine, sekä isä-Mitro Helsingin ortodoksisesta seurakunnasta. Luentojen lisäksi ohjelmassa oli tutustumista Kalliomaan kouluun Kellokoskella, Kalliomaan koulun tietoisuus-, ryhmäkokoontumisia sekä paneelikeskustelu edellisen vuoden tapaan.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Osaava-hanke mahdollisti säännölliset Itä-Suomen sairaalaopetushenkilöstön tapaamiset suurin joukoin. Mikkelin aluepäivillä (2014) oli 35 osallistujaa ja Lappeenrannan aluepäivillä (2015) heitä oli 45. Valtakunnallisilla Sairaalaopetuspäivillä oli Itä-Suomen sairaalaopetuksesta edustettuna noin 60 henkilöä, mutta Osaava-hankkeen tarjoama rahoitus mahdollisti valtakunnallisesti yli 200 sairaalaopetushenkilön osallistumisen koulutuspäiville. Tämä määrä on noin 80 prosenttia koko Suomen sairaalaopetushenkilöstöstä.

OSAAVA1-hankkeen myötä oivallettua: Sairaalaopetuksen kehittäminen tulevaisuudessa

Tällä hetkellä huolta herättää sairaalaopetuksen sanan "sairaala" määrittäminen. Mitä esimerkiksi on oppilaan "toimiva erikoissairaanhoidokontakti"? Pelkona on, että sairaalaopetusta määrittää ja oppilaaksiottoon vaikuttavat sellaiset tahot, joilla keskiössä ei ole oppilaan hoidon aikana tapahtuvan koulunkäynnin turvaaminen. Kaatopaikka, jonne kunnat pyrkivät sijoittamaan oppilaita, joiden kanssa yksittäiset koulut eivät pärjää, ei ole sairaalaopetus. Jos lastensuojelu/sosiaalitoimi ei kykene saamaan lapsia ja nuoria käymään koulua, kuinka voidaan olettaa sairaalakoulun siihen yksin pystyvän. Tarvitaan roolijakoa ja selvyyttä.

Opetukseen käytettäviä resursseja on maassamme leikattu ja leikataan edelleen. Ryhmäkoot kasvavat ja erityispedagoginen osaaminen kouluissa vääjäämättä vähenee.

Tarve erityisluokille ja -kouluille uskoaksemme herää uudelleen. Paine sairaalaopetusta kohtaan kasvaa.

Kokemuksemme mukaan suurien oppilasmäärien (ylä)koulut muodostavat ison ongelman. Foobikko-oppilaat eivät pysty käymään koulua kunnan ja kaupunkien suurissa kouluyksiköissä. Tässä yhteydessä on katsottu sairaalakoulujen suuntaan, ne kun ovat pienempiä kouluyhteisöjä. Tässäkin tulisi käyttää kriittisempää otetta: erikoissairaanhoidon aktiivisessa piirissä oleva nuori sairaalakouluun ja toisaalta kuntien tulisi itse tehdä alueellisia pienempiä opetusyksiköitä perusterveydenhuollon tasolla oleville foobikkonuorille. Tällöin myös mahdollistuu erikoissairaanhoidossa olevan, sairaalakoulua käyvän nuoren paluu oman kunnan järjestämään opetukseen. Painetta sairaalaopetuksen suuntaan voidaan siis myös helpottaa. Voidaanko pienemmillä yksiköillä tarjota hyvinvointia ja ennaltaehkäisyä kasvaviin kustannuksiin - puhumattakaan inhimillisestä tasosta, kuntoutumisesta.

Kuten edellä esitetystä taustoituksesta käy ilmi, tarvitaan jatkuvaa valtakunnallista sairaalaopetuksen kehittämistyötä tulevaisuudessa – ehkä jopa kipeämmin kuin koskaan ennen.

Valtakunnan tason tarpeet

1) Opetusministeriön nimittämän vaativan erityisen tuen työryhmän sairaalaopetusjaoston (Vaatu-ryhmä) tulisi ottaa koollekutsujan rooli. On tarve sille, että eri sairaalaopetusyksiköiden johtajat ja vastuuopettajat kokoontuvat yhteen esim. kaksi kertaa vuodessa. Valtakunnalliset "sairaalaopetuksen neuvottelupäivät" tulisi olla interaktiivinen tilaisuus, jossa linjataan ja keskustellaan ajankohtaisista sairaalaopetusta koskevista käytännön haasteista ja ratkaisuista samojen linjausten mukaisesti. Valtakunnallisesti tarvitaan yhteinen kehittämissuunta sairaalaopetukseen.

Yhdellä henkilöllä (ja hänen ryhmällään) on oltava selkeästi koollekutsujan rooli. Katse tässä kääntyy Vaativan erityisen tuen kehittämissuunnan sairaalaopetushenkilöön (Mika Saatsi) ja Vaatu-jaostoon. Tämä on ainoa organisaatio, joka on nimetty ja virallisesti olemassa koko valtakunnassa.

Rahoitus tapaamisiin tulisi tulla ministeriöltä tai Opetushallituksesta. Mikäli ei tule, niin sitten vaikka koulujen omilla kustannuksilla. Tarve ylittää tässä kustannukset.

2) Sairaalaopetuspäivät on ainoa valtakunnallinen tapahtuma, joka kokoaa koko sairaalaopetusväen yhteen. Päivät tulee säilyttää ja niissä tulee olla ohjelmaa sekä opettajille että ohjaajille. Sairaalaopetusyksiköitä tulee kannustaa osallistumaan ja osallistamaan henkilöstönsä tilaisuuksiin. Ohjelmassa tulee tietoisesti ylläpitää kolmijakoa, jossa saadaan näkökulmia a) sairaalaopetuksesta itsestään, b) psykiatriasta (lapset ja

nuoret) sekä c) erityispedagogiikasta (tutkimus, yliopistot, jne). Aluetoiminta on hyvä kytkeä valtakunnallisiin päiviin jollakin tavoin.

Sairaalaopetuspäivien järjestämislogiikka on ollut hyvä. Vaihtuva järjestäjä ja siinä mahdollisuus mm. kouluvierailuun ovat arvoja sinällään.

Rahoitusta valtakunnan tasolla järjestettävään toimintaan tulee jatkuvasti hakea.

Aluetason toimintamallia

Aluetasolla tulee olla nimetty aluevastaava sekä hänen tukenaan ohjausryhmä, jossa on edustettuina kaikki alueen sairaalaopetusyksiköt. Tämän ohjausryhmän tulee kokoontua säännöllisesti (esim. 2-4 kertaa vuodessa). Ohjausryhmän tehtävänä on suunnitella ja linjata alueella järjestettävää koulutusta. Ohjausryhmässä on myös hyvä keskustella jatkuvasti eri yksiköiden ajankohtaisista haasteista, tarpeista sekä onnistumista. Hyvä kierto!

Itä-Suomen Sairaalaopetusverkostossa nähdään arvona aluepäivien järjestäminen. Aluepäivillä pyritään osallistamaan eri yksiköiden väki toimimaan yhdessä. Tutuus tässä on jo arvo. Koulujen tulee etukäteen neuvotella tarvittaessa koulutuksen järjestäjän kanssa tapahtumaan pääsemisestä. Myös tässä kolmijako (sairaalaopetus-psykiatria-erityispedagogiikka) on toimiva malli.

Bench-marking / Job Shadowing -toiminta pitäisi herättää uudelleen sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Esimerkkinä vaikkapa epäviralliset "vastinparit", jossa käydään vuoroin tutustumassa toisen työhön toisessa sairaalaopetusyksikössä. Tähän tulisi sekä valtakunnallisesti, alueellisesti että yksikkökohtaisesti kannustaa.

Aluejaolla on perinteet SAIREKE-hankkeessa. Itä-Suomen Sairaalaopetusverkostolla on intressi kysyä Jyväskylän seutua (Keski-Suomi) mukaan Itä-Suomen verkostoon. Alueelta tulee nykyisin oppilaat osastolle Kuopioon ja siten luonnollinen yhteistyölinkki on jo olemassa.

Rahoituksesta

Rahoitusta tulee jatkuvasti hakea eri kanavista valtakunnallisesti, alueellisesti ja koulukohtaisesti. Apua ja tukea eri yksiköiden ja alueiden välillä saa varmasti - hyvä tässäkin kierto.

Yksi idea rahoitukselle voisi olla seuraava: Tehdään alueellisesti ja valtakunnallisesti yhteinen sairaalaopetuksen ja vaativan erityisen tuen toteuttamisen koulutuspaketti (esim. ppt-esitys), jota voi kukin yksikkö soveltaa ja lisätä sinne omat diansa. Tätä koulutusta voidaan tarjota alueen kunnille, opettajankoulutuslaitoksille, ym. sopivana koulutusjaksona

(esim. muutaman tunnin luennosta veso-päivään). Sairaalaopetusyksikkö voi hinnoitella koulutuksen ja laskuttaa siitä esim. kuntia tai yliopistoja ja käyttää saadut rahat aluepäivien tai sairaalaopetuspäivien kustannuksiin.

ITÄ-SUOMEN SAIRAALAOPETUSVERKOSTON OSAAVA2-HANKE 2016–2017

Osaava 2-hanke perustettiin edellisen 2015 loppuneen hankkeen kehittämis ehdotusten pohjalle. Se nimettiin "Laadun varmistaminen Itä-Suomen sairaalaopetusverkostossa 2 - hankkeeksi. Hakemusvaiheessa ensimmäisenä kehittämistoteutuksena oli Jyväskylän sairaalaopetuksen kutsuminen Itä-Suomen verkoston jäseneksi. Osaava2-hakemus valmisteltiin siten kolmen eri aluehallintoviraston alueelle. Päätös saadusta rahoituksesta tuli 29.6.2016.

Tämänkin hankkeen koordinoijaksi valittiin Joensuun kaupunki. Hankkeeseen osallistujat olivat Itä-Suomen Aluehallintoviraston alueelta Nepenmäen koulun sairaalaopetus (Joensuun kaupunki), Alavan koulu (Kuopion kaupunki) sekä Urpolan ja Mikkelin Lyseon koulut (Mikkelin kaupunki). Etelä-Suomen Aluehallintoviraston alueelta mukana olivat Kanervikon koulu (Lahden kaupunki), Saimaan koulu (Lappeenrannan kaupunki) sekä Tähteenkadun koulu (Kouvola n kaupunki). Edelliseen hankkeeseen verrattuna mukaan oli kehittämisehdotuksen mukaisesti tullut Länsi-Suomen Aluehallintoviraston alueelta Kukkulan koulu (Jyväskylän kaupunki).

Hankkeen ohjausryhmä noudatti OSAAVA1-hankkeen mukaista mallia muutettuna kuitenkin siten, että edustus ohjausryhmässä oli jokaisesta mukana olevasta kaupungista. Siten ohjausryhmäksi muodostui Jukka Rissanen (aluevastaava) Kuopiosta, Leena Papunen ja Jyrki Huusko Joensuusta, Lauri Säämänen ja Anne Lindholm Lahdesta, Terhi Saarelainen ja Marika Pajunen Mikkelistä, Elise Antila ja Vesa Pakarinen Kouvola sta, Leena Kohvakka-Turja Lappeenrannasta sekä Maija Juoperi Jyväskylästä.

Sairaalapedagogisen ohjausryhmän tehtävänä oli tehdä osaamisen kehittämisen tarvekartoitus, suunnitella alueelliset koulutukset sekä toteuttaa toiminnan arviointi. Ohjausryhmä esittää lisäksi sairaalaopetusta koskevia suosituksia jatkotoimiksi Itä-Suomen Sairaalaopetusverkon alueella sekä on aktiivinen toimija valtakunnallisesti sairaalaopetuksen kehittämiseksi. Osaava -rahoitusta Itä-Suomen sairaalaopetusverkosto toiseen vaiheeseen 58 000€.

OSAAVA 2 –hankkeen tavoitteet

Osaava2-hankkeen tavoitteet nostettiin suoraan Osaava1-hankkeen löydöksistä:

- 1) Valtakunnan tason tavoitteena oli koota eri sairaalaopetusyksiköiden rehtorit, apulaisjohtajat ja vastuupettajat suunnittelemaan, linjaamaan ja arvioimaan sairaalaopetuksen toimintaa ja kehittämistä.
- 2) Alueellisella tasolla keskityttiin sairaalaopetuksen verkoston yhteistyön kehittämisen sekä valtakunnallisen asiantuntemuksen jalkautumiseen kaikkiin alueen yksiköihin. Tavoitteena oli sairaalaopetuksen käytänteitä yhtenäistämällä turvata oppilaille tasalaatuiset palvelut asuinpaikasta riippumatta.

Kuten ensimmäisessä vaiheessa, olivat pohjalla perusopetuksen laatukriteereiden mukaisesta viitekehystä johdetut sairaalaopetuksen laatukriteerit (Tilus & al. 2011. Sairaalaopetuksen laatukriteerit. Sairaalaopetuksen kehittämistoiminnan raportteja 2011:1).

Osaava 2 -hankkeessa nähtiin tärkeänä hyvinvointi. Työnohjauksellisena elementtinä oli eri sairaalaopetusyksiköiden käytänteiden avaaminen ja niistä keskustelu.

Itä-Suomen sairaalaopetuksen Osaava2-hankkeen koulutustilaisuudet

14.4.2016 Lahti: sairaalaopetuksen rehtoreiden ja vastuupettajien neuvottelupäivä 'K16



Lahden neuvottelupäivillä vaativan erityisen tuen valtakunnallisen työryhmän jäsen Mika Saatsi esitteli VAATU -ryhmän työskentelyä. Käsittelyssä oli myös OPS 2016 -uudistuksen vaatimukset sairaalaopetukselle (Mitä OPS2016 voi muuttaa psyykkisesti oireilevien peruskoululaisten koulunkäynnissä)

Jokainen neuvottelupäiville osallistuja osallistui oman alueensa sairaalaopetusverkoston ryhmätyöskentelyyn sekä esitteli oman opetussuunnitelmansa.

15.4.2016 Lahti: Itä-Suomen sairaalaopetusverkoston aluepäivät 2016



Lahden aluepäivillä toteutettiin tavoitetta, jossa koulutuspäivien ohjelmassa on sairaalapedagogiikan lisäksi lasten- tai nuorisopsykiatrista asiantuntemusta. Tällä kertaa jälkimmäistä toi LL Teemu Rissanen teemalla Elämäntyytyväisyys nuorisopsykiatrian näkökulmasta. Sairaalapedagogiikkaa käsitteli Anu Kokkonen (Mikkeli) ja Konsultoivan opettajan ja sosiaalityön yhteistyön haasteista sekä Lauri Säämänen (Lahti) opetuspistetoiminnalla. Valtakunnan kehittämisterveiset alueelle toi rehtori Mika Saatsi (Tuusula/VAATU). Asiaankuuluvasti ohjelmassa oli

myös osallistava keskustelu sairaalaopetuksen ajankohtaisista asioista.

17.11.2016 Turku: Sairaalaopetuksen rehtoreiden ja vastuupettajien neuvottelupäivä 'S16



Neuvottelupäivien aluksi rehtori Mika Saatsi esitteli VAATU -työryhmän sairaalaopetusjaoston tekemää työtä sekä valtakunnallisia kehittämissuunnitelmia. Eri sairaalaopetusyksiköiden johtajat kommentoivat ja ottivat kantaa esityksiin. Kasvatustieteellinen yhteys hankkeeseen toteutettiin osallistumalla Turussa järjestetyille Kasvatustieteen päivien symposiumiin "Lohkoutuuko koulutuspolku, katoaako tasa-arvo?"

18. - 19.11.2016 Turku: Valtakunnalliset sairaalaopetuspäivät 2016

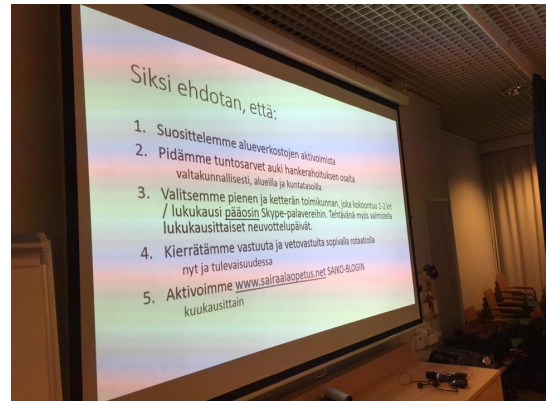


Turun sairaalaopetuspäivien ohjelmassa oli Lasten ja nuorten epämääräiset oireilut lapsen, perheen ja koulunkäynnin näkökulmasta (LT Lastentautien erikoislääkäri Anna-Maija Kujari), Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka vaativassa erityisopetuksessa, Itsesäätelytaitojen kehittäminen ja tulevaisuusorientaation vahvistaminen yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan keinoin sekä koulunkäynninohjaajille osoitettu AVEKKI -koulutus. Rehtori, KT Kaisa Isotalo Seinäjoelta luennoi aiheesta koulun kohtaamista kriiseistä (koulusurmat).

20.4.2017 Kuopio: Sairaalaopetuksen rehtoreiden ja vastuupettajien neuvottelupäivät 'K17

Rehtori Mika Saatsi antoi VAATU-loppuraportin tilannekatsauksen. Merkittävänä arviointi- ja tutkimusosiona tehtiin Itä-Suomen OSAAVA2-hankkeen ja Lapin yliopiston yhteistyönä kysely, jolla kartoitettiin monipuolisesti rehtoreiden ja vastuupettajien näkemyksiä sairaalaopetuksen nykytilasta ja haasteista.

Sairaalapedagogisia ratkaisuja esiteltiin oppilashuollon osalta Oulun Ja Tuusulan malleilla sekä konsultaation osalta Jyväskylän malli.



21. - 22.4.2017 Kuopio: Itä-Suomen sairaalaopetusverkoston aluepäivät 2017



Kaikilla Sairaalaopetuksen rehtori ja vastuupettajien neuvottelupäiville osallistuvilla oli mahdollisuus jatkaa kouluttautujana Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston aluepäivillä.

Dosentti Mirjam Kalland HY avasi reflektiivisyyden merkitystä lasten nuorten kohtaamisessa. Kallandin pysähtymistä ja kuulemista korostaneen puheenvuoroa täydensi Tero Kujalan (Valteri -koulu, Jyväskylä) luento

asperger-oppilaan kohtaamisesta.

Kuopion yliopistollisen sairaalan Seri -työryhmän psykologi Noora-Maria Ahl avasi kaltoin kohdeltujen lasten tematiikkaa ilmiön, tutkimuksen sekä hoidon näkökulmasta.

Ajankohtaiskatsauksena alueelta kuultiin kuntouttavasta opiskelusta (Tero Vornanen, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä), välittämisen ja läheisyyden kohtaaminen eläinrakkauden avulla (Mikkelin ohjaaja) sekä akuuteissa kriiseissä annettava tuki yleisopetukselle (Henri Salminen, Kouvola).

Opetushenkilökunnalta kerättiin Itä-Suomen OSAAVA2-hankkeen ja Lapin yliopiston yhteistyönä kyselyaineisto, jolla kartoitettiin monipuolisesti näkemyksiä sairaalaopetuksen nykytilasta ja haasteista. Tämä aineisto on yhteen sovitettavissa rehtoreilta ja vastuopettajilta kerätyn aineiston kanssa.

OSAAVA2-hankkeen myötä opittua – sairaalaopetuksen haasteet ja edellytykset onnistumiselle

Osaava2-hankkeen loppuksi kerättiin aineistot rehtoreilta ja vastuopettajilta sekä Itä-Suomen Sairaalaopetusverkoston sairaalaopettajilta ja – ohjaajilta. Tämä kysely tehtiin yhteistyössä Lapin yliopiston kanssa. Alkuvaiheessa kyselyä analysoi tämän Osaava-hankkeen ohjausryhmä. Jatkossa se on käytössä Lapin yliopistolla tieteellisiä julkaisuja varten. Kyselylomake on tehty yhteistyössä ohjausryhmän ja Lapin yliopiston kanssa (professori Kaarina Määttä ja yliopistonlehtori Tanja Äärelä).

Kyselylomake sisälsi seuraavat avoimet kysymykset, joihin vastauksia haettiin. Lomakkeeseen vastattiin sähköisenä kyselynä. Analyysivaiheessa vastaukset ryhmiteltiin ensin kysymyskohtaisesti ja myöhemmin teemoittain. Teemoiksi muodostuivat a) sairaalaopetuksen haasteet ja niihin vastaaminen, b) ulkoiset yhteistyösuhteet sekä c) sisäiset yhteistyösuhteet. Seuraavana on raportoitu tulokset teemoittain.

Mitä sairaalaopetus on ja mitä siltä vaaditaan?

Jatkossakin sairaalaopetuksen on tärkeää tehdä yhteistyötä yleis- ja erityisopetuksen kanssa käyttäen

mm. seuraavia laadukkaan sairaalaopetuksen elementtejä: monialaisuus, ketteryys, innovatiivisuus, keinollisuus, (rintama)rohkeus ja refleктоiva työtapa.

Mitä on monialainen työ sairaalaopetuksessa?

Monialainen työ tulisi tulevaisuudessa tulisi olla yhdessä tekemistä, erilaisien väylien ja polkujen löytämistä sekä uusien toimintamuotojen testaamista. Oikeassa olemisen sijaan tarvitaan

uteliaisuutta ja eläytymiskyvyn kehittämistä, kiinnostusta siihen, miten toinen asioita kokee ja mitä hän siitä ajattelee.

Sairaalaopetuksen olemme jo hankkeen aikana saaneet kokemuksia, että verkostojen kautta työn tekeminen muuttuu yhteisöllisemmäksi, syntyy uusia tapoja toimia yhdessä. Tämä oivallus on välttämätön tulevaisuuden SOTE-haasteissa.

Mitä on konsultaatio- ja koulutustyö nyt ja tulevaisuudessa

Konsultaatiotyön tulee olla ennaltaehkäisevää ja kentälle jalkautuvaa. Onnistuakseen tarvitaan sairaalaopetuksen työntekijöiden ammatillisuuden vahvistamista edelleen ja jatkuvaa oikeinsuunnattua täydennyskoulutusta. Konsultaatiotyö vaatii onnistukseen resursseja.

Sairaalaopetusverkostot

Sähköinen viestintä lisääntyy, joten toimintaverkostot tapahtuvat entistä enemmän netissä uutta teknologiaa hyödyntäen. Käytännössä voidaan siten helpommin pitää yhteyttä ja vaihtaa tietoja.

Sairaalaopetusverkoston onnistuneen toiminnan edellytyksenä on valtakunnallinen ohjausryhmä, joka organisoii johdon yhteiset tapaamiset (esim. neuvottelupäivät). Sairaalaopetuksen laatuksiteerit muodostavat yhteinen eettis-moraalisen pohjan.

Yleisesti ottaen tulevaisuudessa on tärkeää nostaa sairaalaopetuksen tunnettavuutta. Tunnettavuuden ja konsultaatiotyön myötä myös sairaalaopetuksen status ja merkitys nousee sille tasolle, joka sillä toiminnallisesti on.

Työssä jaksaminen

Sairaalapedagogiikan ammatillisuuden vahvistaminen on tärkeää. Erikoissairaanhoidossa olevien oppilaiden opettamisen täydennyskoulutus ei mahdu yksittäisten kuntien ja kaupunkien täydennyskoulutustarjontaan. Siten tarvitaan keskitettyä tukea. Myös työnohjaus on turvattava keskitetysti. Sairaalaopetuksen tarvitsemia toimintamalleja on löydettävissä hoidon puolelta.

Sairaalaopetuksen yhteiskunnallinen rooli

Sairaalaopetuksella on mahdollisuus toimia ajan tuomien uusien yhteiskunnallisten ”ilmiöiden” ja kipukohtien havainnoijana sekä niiden esille tuojana. Se voi olla kehittämässä uusia vaikuttavampia toimintamalleja yhteistyössä sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa. Sairaalaopetus parhaimmillaan pystyy toimimaan ennaltaehkäisevämmiin, tehokkaampiin ja kokonaiskustannuksia säästäen. Yhteistyö on monialaista kunnan, maakunnan ja valtakunnan tasolla.

Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen: a) Sairaalaopetuksen sisäinen työn organisointi ja jakaminen

Johtaminen

Sairaalaopetusverkostossa arjen työskentelyssä korostuu johtajuus ja erityisesti jaettu johtajuus sekä selkeästi määritellyt vastuut ja ohjauksellinen tuki. Koulutyössä struktuurit, suunnittelu, kehittämistyö ja kehittämishalu tarvitsevat aikaa, resursseja ja esimiehen tukea. Oppilaiden koulupäivien aikana kehittämistyön tekeminen ei ole mahdollista. Näillä em. luodaan oman yksikön toimintakulttuuri.

Ammattitaitoinen henkilöstö

Sairaalaopetuksen henkilöstön pitää pystyä vastaamaan psyykkisesti oirehtivien oppilaiden tarpeisiin. Henkilöstöllä pitää olla ajassa kiinni olevaa vaativaa erityisosaamista. Jatkuva ammattitaidon ja osaamisen ylläpitäminen on tärkeää. Sairaalaopetuksessa on osaava ja työhön sitoutunut henkilökunta.

Sairaalaopetuksessa opiskelun tavoitteena on ylläpitää ja tarvittaessa palauttaa koulunkäyntirutiineja ja mahdollistaa korjaavaa opetusta. Sairaalaopetusjaksojen aikana arvioidaan oppilaan koulukuntoisuutta, toimintakykyä, kartoitetaan mahdollisia oppimisen ja koulunkäynnin haasteita, selvitetään erilaisten tukimuotojen tarpeet ja kartoitetaan oppilaan vahvuuksia. Sairaalaopetus on kokonaisvaltaista kasvamisen ja hyvinvoinnin tukemista tavoitteena luoda oppilaalle pärjäämiskokemuksia, onnistumisia ja osallisuuden tunnetta turvallisessa oppimisympäristössä. Tavoitteena on myös normaalin koulurytmin löytäminen ja luoda pohjaa jatko-opintoja ja elämää varten. Tärkeää on kohdata oppilas yksilöllisesti ja arvostavasti ja luoda luottamusta aikuisiin. Sairaalaopetuksessa on yhteisölliset oppilaan koulunkäyntiä tukevat rakenteet. Em. asioille ehdoton edellytys on ammattitaitoinen ja riittävä henkilöstö.

Rakenteet ja käytänteet

Hyvät ja toimivat arjen käytänteet ja koko henkilöstön tiedossa olevat rakenteet sekä suunnitelmallinen toiminta edesauttavat työssäjaksamista ja helpottavat arjen hallintaa. Haasteena on aika ja kiire. Henkilöstön jaksamisen edellytyksenä on työhyvinvoinnista huolehtiminen, työnohjaus ja riittävät taloudelliset ja henkiset (johtaminen ja hallinto) resurssit.

Lisääntyneen paperityön ja oppilasvaihtuvuuden mukanaan tuomat haasteet vievät aikaa opettajan mahdollisuudelta keskittyä perustyöhön. Avo-oppilasmäärien kasvamisen myötä on havaittavissa, että he ”jämhähtävät” sairaalaopetukseen, koska sopivan koulumuodon/-paikan löytäminen voi olla vaikeaa.

Työn tekeminen edellyttää jatkuvaa oman toiminnan jatkuvaa arviointia ja kehittämistä, että sairaalaopetus pystyy pysymään mukana koulumaailman muutoksissa sekä ajan tasalla lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Sairaalaopetuksessa pitää koko ajan arvioida ja kehittää omaa toimintaa, näkemyksiä ja arvoja liittyen opettamiseen, oppimiseen ja ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin.

Hankkeen aikana sairaalaopetusverkoston ammattilaiset ovat voineet kouluttautua yhdessä kehittäkseen ja pitääkseen yllä ammattitaitoa ja osaamista. Aluetapaamisissa, neuvottelupäivillä ja valtakunnallisilla sairaalaopetuspäivillä on ollut mahdollista jakaa hyviä käytänteitä, saada koulutusta ja koko verkoston kautta saada vertaistukea arkiseen työhön ja omalta osaltaan se on lisännyt työssä jaksamista ja työhyvinvointia. Tämän kaltaiselle yhdessä tekemiselle on tarvetta jatkuvasti, jotta pystymme vastaamaan yhteiskunnassa ilmeneville ilmiöille, jotka erityisesti näkyvät sairaalaopetuksessa olevilla oppilailla ja siirtämään tietoa perusopetuksen kouluille.

Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen: b) Yhteistyö sairaalakoulun ulkopuolisten tahojen kanssa

Sairaalaopetus tekee yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Hoitava taho on luonnollisesti sairaalaopetuksen tärkein yhteistyökumppani. Hoidon puolella viimevuosina tapahtuneet muutokset ovat heijastuneet luonnollisesti myös sairaalakoulujen toimintaan. Niin sairaalakoulut kuin hoitavan tahon yksikötkin ovat hyvin erilaisia ja näiden yhteistyön rakentaminen ja kehittäminen tulee lähteä nimenomaan näiden yksiköiden tarpeista.

Yhteistyön haasteita ovat olleet hoitokäytänteistä johtuva avo-oppilaiden määrän huomattava lisääntyminen, muutoksessa mukana pysyminen ja ajan löytäminen yhdessä tekemiselle.

Sairaalakoulun oppilaiden ongelmat ja haasteet eivät ole useinkaan pelkästään koulusta johtuvia tai pelkästään koulun keinoin ratkaistavissa. Tarvitaan yhteistyötä sosiaalitoimen, lastensuojelun yms. tahojen kanssa. Verkostomainen yhteistyö on välttämättömyys. Verkostoyhteistyön onnistuminen vaatii eri tahoilta sitoutumista, toimivia rakenteita ja yhdessä tekemisen kulttuuria.

Sairaalakoulun sijaintikunta on velvollinen huolehtimaan sairaalaopetuksen järjestämisestä ja tämä tekee kasvatus- ja opetustoimesta oleellisen yhteistyökumppanin. Haasteena on huolehtia siitä, että sairaalaopetus pysyy nimenomaan sairaalaopetuksena ja yhtenä osana kunnan erityisopetusta. Hoidon siirtyessä koko ajan enemmän ja enemmän oppilaan kasvuympäristöön, yhteistyön tarve sairaalakoulun ja oppilaiden omien koulujen kanssa korostuu. Verkostotyö oppilaan oman koulun eri toimijoiden kanssa (kuraattori, opo, erityisopettaja, terveydenhoitaja jne.) sekä mahdollisuuksien mukaan konsultatiivinen työ oppilaan omaan kouluun lisääntyy. Tämä vaatii toteutuakseen riittävät resurssit.

Haasteena on huolehtia siitä, että resursseista päättävät tuntevat vaatimukset, jotka psykiatristen lasten ja nuorten kanssa työskentely työntekijöille asettavat.

Sairaalaopetus on oma erikoisalansa ja siksi on oleellisen tärkeää, että sairaalakoulut pystyvät niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin verkostoitumaan ja jakamaan hyviä käytänteitä ja järjestämään yhteisiä koulutustilaisuuksia. Tätä varten tarvitaan valtakunnallinen, koordinoiva taho. Sairaalakoulujen verkostoitumista ja ajankohtaista yhteydenpitoa ja tiedonvaihtoa voi tänä päivänä edistää hyödyntämällä monenlaisia tietoteknisiä mahdollisuuksia (blogit, Facebook, www-sivut jne.).

Oppilaiden oikeus samantasoiseen sairaalaopetukseen eri puolilla maata vaatii käytänteiden yhdenmukaistamista. Opetussuunnitelmaprosessi ja opetussuunnitelman soveltaminen korostuu. Uutta opetussuunnitelmaa tukevat sähköiset oppimateriaalit ovat yksi käytännön esimerkki yhtenäistyvästä ja toimivasta järjestelystä.

Tällä hetkellä sairaalaopetusväki kokee, että sekä opetuksen että hoidon yhteistyöpinnassa ymmärretään yhteistyön tärkeys ja pääsääntöisesti yhteistyö sujuu hyvin.

Muutos osasto-opetuksesta avo-oppilasjärjestelyyn on tullut jäädäkseen. Siten verkostomainen ja konsultatiivinen työtapa tulee jatkossakin lisääntymään. Jatkossa on päästävä yhteistyöstä yhdessä tekemiseen.